

dr n. o zdr. Beata Ciabiada-Bryła

Rozprawa doktorska: „**Analiza nadumieralności mężczyzn w województwie łódzkim w latach 1999-2014**”

Województwo łódzkie charakteryzuje się najwyższym natężeniem umieralności ogólnej w Polsce, co bezpośrednio przekłada się na najkrótsze przeciętne trwanie życia jego mieszkańców. Od wielu lat mężczyźni zamieszkujący województwo łódzkie żyją najkrócej w Polsce – w 2016 roku o 3,4 lat mniej (72,0 vs 75,4), niż mężczyźni w województwie podkarpackim, najlepszym pod tym względem. W przypadku kobiet różnica ta jest mniejsza – 2,2 lat (80,8 vs 83,0), ale dotyczy tych samych województw. Krótsze trwanie życia mężczyzn w porównaniu z kobietami jest wynikiem nadumieralności mężczyzn. Oznacza to, że natężenie umieralności mężczyzn w poszczególnych grupach wieku jest wyższe niż wśród kobiet.

Celem pracy jest ocena zmian w nadumieralności mężczyzn z powodu ogółu przyczyn i według najważniejszych klas i grup przyczyn zgonów w województwie łódzkim w latach 1999-2014 oraz społeczno-demograficznych uwarunkowań tego zjawiska.

Przeprowadzona analiza umieralności według płci i wieku ukazała istniejące nierówności w stanie zdrowia oraz pozwoliła na identyfikację grup wieku (20-44 lata), w których problem nadumieralności mężczyzn jest najbardziej nasilony. Ponadto zwróciła uwagę na wysoki udział zgonów przedwczesnych (przed 65 rokiem życia) w umieralności ogólnej badanej populacji (w 2014 r. 38,1% wśród mężczyzn i 15,8% wśród kobiet). Wyznaczenie trendów czasowych pozwoliło na określenie tempa zmian analizowanych zjawisk. W badanym okresie największą poprawę (najszybsze tempo redukcji) w zakresie nadumieralności mężczyzn odnotowano z powodu nowotworów złośliwych tchawicy, oskrzela i płuca; przypadkowych zatruć alkoholem oraz przewlekłych chorób dolnych dróg oddechowych. Natomiast najbardziej niekorzystne tendencje zaobserwowano w przypadku samobójstw, grypy i zapalenia płuc oraz nowotworów złośliwych jelita grubego, otyłości i odbytu.

Nierówności w stanie zdrowia, a tym samym różnice występujące w oczekiwanej długości trwania życia mężczyzn i kobiet zastanawiają badaczy od lat. Rozważane są rozmaite koncepcje i hipotezy, podkreślające złożoność problemu. Generalnie można wśród nich wyróżnić cztery grupy przyczyn:

- biologiczne (uwarunkowania genetyczne, większa podatność na choroby),
- kulturowe, behawioralne (role społeczne, stosunek do własnego zdrowia, styl życia),
- społeczne (wykształcenie, stan cywilny),
- środowiskowe (zanieczyszczenie środowiska, specyfika środowiska miejsca pracy).

W pracy podjęto rozważania dotyczące każdej z wymienionych grup. Jednakże, z uwagi na niezwykle złożoność zjawiska nadumieralności mężczyzn, wciąż pozostaje ono nie do końca wyjaśnione. Wydaje się, że jedynie długofalowe prospektywne badanie obserwacyjne populacji mogłoby wyjaśnić jego istnienie.

Rozprawa doktorska dotyczy bardzo ważnego zagadnienia. Stanowi pierwszą, tak kompleksową próbę analizy i oceny zjawiska nadumieralności mężczyzn w regionie łódzkim w okresie 16 lat. Praca powstała w oparciu o bazę danych, złożoną z 501 124 rekordów. Szczegółowe przedstawienie wyników, ujętych w 162 tabelach i 108 wykresach, stanowi jej mocną stronę. Jednocześnie dostarcza wielu informacji, które powinny zostać uwzględnione przy planowaniu polityki zdrowotnej przez władze lokalne. Niwelowanie różnic zdrowotnych, m.in. tych determinowanych płcią, stanowi wyzwanie dla zdrowia publicznego na całym świecie. Jednakże wprowadzenie odpowiednich działań wymaga wcześniejszego poznania i analizy populacji pod kątem różnych aspektów kształtujących sytuację zdrowotną i przyczyniających się do powstawania nierówności w stanie zdrowia. Przyszłość województwa łódzkiego zależy m.in. od działań podejmowanych przez władze lokalne. Wyniki przedstawione w rozprawie wyraźnie wskazują, że istnieje ogromna potrzeba wprowadzenia działań profilaktycznych, rozpowszechniania informacji, zarówno dotyczących zagrożeń, jakie niosą ze sobą czynniki ryzyka związane ze stylem życia, ale także promujących zdrową żywność, czy aktywność fizyczną wśród mieszkańców województwa łódzkiego. Kampanie społeczne powinny być ukierunkowane szczególnie na mężczyzn w wieku produkcyjnym, których zgony przed 65 rokiem życia, tworzą ogromne straty potencjału ludzkiego, także w aspekcie ekonomicznym.